

EMOR

(II. Mózes 21.1. – 24.23.)

Kohaniták szolgálati szabályzatát írja elő, majd részletezi kik azok a kohaniták, akik a szolgálatot teljesítik és milyen testi hibák által válnak erre alkalmatlanná. Ezen kívül leírja a szakasz, hogy mitől válik alkalmatlanná egy állat az áldozatként történő felhasználásra. Felsorolásra kerülnek Izrael ünnepei, a szombattól kezdve, Pészáchon át, egészen Szukkotig.

szólj! Mármint a papoknak, hogy melyek a feltételei a szentszolgálatnak, és Izrael fiainak az ünnepekről, amelyek ezen szidrában soroltatnak fel. A hetiszakaszban többek között a napjainkat érintő omer-számlálásról is szó esik. “Számoljatok az ünnep másnapjától az omer bemutatása után hét teljes hetet. A hetedik hét után az ötvenedik napon új hálaáldozatot mutassatok be az Örökkévalónak.” Innen származik a pünkösöd szó, a görög pantacosta szó közvetítésével. Jelentése: ötven. Pészách, sok egyéb mellett, a kalászérés ünnepe is. A második napon be kellett mutatni a jeruzsálemi Szentélyben az első levágott árpakalászokat, a kévüket. Attól kezdve hét hetet számoltak, és az 50. nap a Sávuo, a búzaaratás ünnepe. Ez az az örvendetes várakozás, amely mezőgazdasági jellege mellett vallási tartalmat is nyert, mivel a Sávuo a kinyilatkoztatás, a Tóra adás ünnepe is. E kétszeresen is optimista, bizakodó hangulatot elrontotta, hogy e hónapokban számos drámai esemény zajlott le. Időszámításunk 135. évében a Bar Kochba lázadás idején a harcokban és a járványban Rabbi Akíva több ezer tanítványa veszítette életét. Elestet Betár városa, a rómaiak a védők holttestét három évig nem engedték eltemetni. 1096-ban az első keresztes hadjárat vérengzései a Rajna menti településeket, hitközségeket érintették. 1648-ban a Chmelnicky-kozákok Ukrajnában rendeztek véres pogromokat. 1944-ben a német megszállás után a magyar favakból, városokból is tavasszal, kora nyáron, e hónapokban vagonírozták be és deportálták a zsidókat Auschwitzba és más koncentrációs táborokba. Ezért gyászosak ma az omer-számlálás napjai. A szidra az előzőek mellett hangsúlyozza, hogy az Örökkévaló nevét nem szabad megszentelteleníteni se káromlással, sem átkozódással, sem tisztességtelen magatartással. Az embertársak megkárosítása, becsapása, fajra és nemre való tekintet nélkül hillul haSem, Isten nevének meggyalázása, megszenteltelenítése, rendkívül súlyos bűn. Ezen sorokat, melyek erre figyelmeztetnek bölcseink úgy nevezték: Izrael Bibliája dióhéjban.

Hetiszakaszunk két témával foglalkozik. Az első részben a kohaniták, az akkori papok életviteléről olvashatunk. Az Első és a Második Szentély idején a kohaniták sokféle társadalmi és vallási feladatot töltöttek be. Tanító, orvos, bíró, stb. volt a kohen egy személyben. Így a testi és lelki tisztaságára ügyeltek. Nem mehetett halott közelébe (családtagjait kivéve), a testileg korlátozott (sánta, vak, stb.) nem szolgálhatott. Nem vehetett el elvált asszonyt (a főpap özvegyet sem), lánya paráználkodását szigorúan büntették. A próféta szerint a kohanitának az ég angyalaihoz kellett hasonlítania élete tisztaságában. “Mert a kohanita ajka tudást sugároz, Tóra tanítást kívánnak hallani tőle, mert a Seregek-urának anyyala ő.” Ez a próféta mondat lehetővé teszi, hogy a Tóra által megkövetelt testi épség a kohanita papoknál talán szimbolikusan legyen értelmezhető. “Szólj Áháronhoz mondván, ha valakinek utódaid közül testi hibája van (pl. sánta), ne mutathasson be áldozatot Istennek”. Ha e mondatot átvitt értelemben is olvassuk, arra az eredményre jutunk, hogy a papnak vagy a mindenkori vezetőnek hibátlannak kell lennie, hogy a népet és Istent szolgálhassa. Amikor a próféták dorgálják a népet, elsősorban a vezető réteget értik alatta. ”A nép vezetői megtévesztők... jaj nekik, kik a rosszat jónak mondják, a keserűt édesnek”. A kohanita, a vezető, mintaképpül kell szolgáljon az általa vezetett népnek. A Talmud szerint, ha a Bölcs (Talmid Cháchám) ruháján folt van, az halálos bűn. És nemcsak a ruháján... “Ne csináljanak kopaszságot fejükön, és szakálluk szélét ne borotválják le, testükön ne vágjanak bevágásokat.” A hetiszakasz második, nagyobbik része Izrael ünnepeivel foglalkozik. A három zárandok-ünnepnek kettős háttere van: mezőgazdasági és történelmi. Más szóval az Országgal és a nép múltjával kapcsolatosak. Pészách nemcsak az egyiptomi kivonulás, hanem a kalászérés, az első aratás ünnepe is. Sávuo a Tóraadás napja, és a zsengek ünnepe is. A sátoros ünnep egyben a betakarítás örömnappja. Csak a Tisri hónap két ünnepe, Ros Hásáná és Jom Kippur független az Ország jelenétől és a nép múltjától. A bűnbánó napok emberi és nemzeti tartalommal bírnak. Sokszor felvetődik napjainkban a kérdés: ki a zsidó. Népünk kétharmada az országon kívül él. Mi az, ami Izraélt és a diaszpóra 9-10 milliós zsidóságát EGY népi közösséggé teszi? A vallásos életet élő zsidóknál ez a kérdés nem áll fenn. A Tóra törvényei, a 613 parancsolat a közösség alapja. A probléma a vallása törvényeket be nem tartó testvéreinknél vetődik fel. Mi teszi az angol a francia, stb. zsidókat egy közösséggé, egy néppé? A zsidók együvé tartozásának egyik – talán legfontosabb – alapja, a zsidó naptár. A vallástalan zsidó életében is külön jelentőséggel bír e naptár két napja: Jom Kippur és a pészáchi Szédereste. Azok akik valamilyen formában azonosulnak e két nappal (a diaszpórában), azok népünkhöz tartoznak. Azonosulásuk egyet jelent a nép múltjával való közösségvállalással. E két nap szokásait és törvényeit jelöli meg a Tóra a “kárét”, a népből való kizárással kapcsolatban. “Minden személy, ki nem sanyargatja magát e napon (Jom Kippur) zárassék ki a nép sorából”.

Ugyanez a kitétel áll Pészách ünnepére is. S valóban annak a zsidónak, akinek a diaszpórában ez a két nap nem jelent semmit, UTÓDAIT leírhatjuk népünk soraiból. Sokan – zsidók és nem zsidók – Izrael népét mint VALLÁSI közösséget könyvelték el. Magyarországon a zsidók “izraeliták” voltak, Németországban “Mózes vallású” németek, és a sort folytathatnánk... Csak egyet felejtettek el a népek és sokan közülünk, hogy a zsidó vallás NEMZETI VALLÁS. Szoros kötelékben áll Izrael országával és népi történelmével. Amikor a világ zsidósága akár a hideg országokban is – esőért imádkozik, akkor Erec Jisráel földjére kéri az esőt. Amikor Pészächtől Sávutotig “omert” számlálnak, akkor az Ország első aratásától a későbbi (búza) aratásáig számlálnak 49 napot. A naptár, a zsidó naptár teszi egy néppé az Izraelben élő és a diaszpórában szétszórta zsidókat. És e naptár ünnepei fejezik ki legjobban az együvé tartozást. “És veszlek titeket az én NÉPEMMÉ és leszek nektek a ti Istenetek”.

Isten neveinek, köztük a tetragrammatonnak, a négy betűs istennévnek a kimondása a bibliai korban nem volt tilos. Bűnnek, de nem istenkáromlásnak számított, ha valaki feleslegesen vagy hamisan esküdve mondta ki. Istenkáromlásnak az számított, ha átkozódás közben, vagy átkozódásként használták az istenneveket. Az istenkáromlóról szóló rövid történet megszakítja a törvények 15 fejezetén át tartó felsorolását. Áháron két fiának halálán kívül ez az egyetlen elbeszélő része a Vájikrá könyvének. Érdekes módon mindkét részegység Isten elleni vétséggel, a szentség bizonyos fokú megsértésével foglalkozik, és valószínűleg ezek a történetek azt példázzák, hogy milyen nehézségekbe ütközött az Isten és Izrael közötti szövetség szabályrendszeréhez való alkalmazkodás az első idősokban. Ha például magától értetődőek lettek volna olyan, a történelmi zsidóság számára egyértelműnek tűnő tételek, mint például az, hogy Isten nevét nem szabad átkozódásra használni, vagy hogy ugyanaz az előírás vonatkozik a közösség különböző státuszú tagjaira, akkor ez a történet nem került volna be a Tórába. Szó szerint: kiment. A kontextus teszi valószínűvé hogy az ugyanezzel a szóval kifejezett egyiptomi kivonulásról van szó, és nem csak arról, hogy a tábor területén belül ment ki valahova. Az istenkáromló származása azért fontos, mert e férfi bűne kapcsán válik világossá, hogy bizonyos vétségek egyformán súlyosak, akár teljes jogú izraelita, akár jogokkal és kötelességekkel csak részben rendelkező közösségi tag követi el ezeket. Abból, hogy külön hangsúlyozzák, hogy az elkövető csak anyai ágon zsidó, és hogy ebből következően nem számít „polgár”-nak sok kutató arra következtet, hogy tórai korban a zsidó identitást meghatározó felmenő az apa, és nem az anya volt. Tehát akinek csak az anyja volt izraelita, nem volt a közösség teljes jogú tagja. A héber וְיִצְחָק (vájinácu) kifejezés egyértelműen jelzi, hogy a vita tettelegesséig fajult, és valószínűleg a küzdelem hevében használta az egyiptomi apától származó férfi az istenkáromló kifejezéseket. Egyértelműen a tetragrammatonról, a négybetűs Istennévről van szó, és nem a verekedés másik résztvevőjének nevééről. Mivel Isten neve ugyanúgy szentségnek számított, mint a szentély tárgyai, így a nevet, a tárgyakhoz hasonlóan, megfelelően, azaz az istenszolgálatra, illetve rosszul, azaz profán célra is lehetett használni. A papi normák szerint a szent – azaz Isten számára elkülönített – dolgok rossz, vagy akár csak méltatlan célra történő használata főbűn volt. Mose az istenkáromlót. A börtönbe zárás ritka büntetésforma volt az ókori Közel-Keleten, itt is ideiglenes őrizetről lehetett szó, amely a szökést volt hivatott megakadályozni az ítélet meghozataláig. Szó szerint: Az Örökkévaló [az istenkáromlóra vonatkozó] szava. A dokumentumhipotézis szerint a Papi forrásnak nevezett részre jellemző az a teológiai elv, hogy az egyes törvények részleteit is Isten közli Mosével, és ennek hangsúlyozását hivatott szolgálni az ítélethirdetés késleltetése. Szintén lehetséges fordítás: „viselje vétkét”; jelentésük ugyanaz. A halálbüntetést lakott területen kívül hajtották végre, részben azért, mert a holttestet a tisztátalanság forrásának tekintették, részben pedig azért, mert az emberi élet elvételét még akkor is szörnyűségnek tekintették, ha ez egy törvényes ítélet következménye volt. A kézirathelyezés több funkcióval is rendelkezett az izraelita kultuszban. Az áldozatok bemutatásánál az adott állat áldozati célra való kijelölését jelezte. A jogi, politikai területen ugyanez a gesztus az autoritás átruházására szolgált, Mose azzal fejezte ki, hogy Jehosuat jelöli ki utódaul, hogy a fejére tette a kezét. A jelen esetben ez a gesztus azt fejezte ki, hogy az istenkáromlás fültnúi akarata ellenére részesei váltak a bűnnek, és most azt kívánják, hogy a kézrátételen keresztül a bűn „szálljon vissza” az elkövetőre és semmisüljön meg a bűnössel együtt a kivégzés során. Az Istenkáromlást olyan súlyos bűnnek tekintették, amely, ha megtorlás nélkül marad, akkor is befolyásolja az egész közösség sorsát, ha csak egy ember követte el. Ezért a megtorlásban mindenkinek részt kellett venni, és nem csak azoknak, akik hallották a kimondott szavakat. Bár ebből a szövegrészletből világos, hogy itt csak az istenkáromlásra vonatkozik a tilalom, de mivel a szövegben valójában az „[így]” nem szerepel, ezért ez a megfogalmazás vált az istennév kimondására vonatkozó későbbi, általános tilalom egyik fontos forrásává.

Vegyesházasság és közösségi befogadás a Tórában. Az Emor hetiszakaszban olvasható történet az egyiptomi apától származó istenkáromló isteni parancsot követő közösségi kivégzéséről. Nem csak a mai nyugati olvasók számára alighanem bántó brutalitása miatt, hanem azért is, mert nem értjük, miért oszt meg velünk bizonyos információkat a szöveg, másokat miért hallgat el. Miért kell tudnunk az elkövető származásáról annak ellenére, hogy ezen kívül semmit sem tudunk meg a személyéről? Shlomo Riskin szerint azért, mert a történet a vegyesházasságokból származó zsidók helyzetéről szól, a frusztrációikról, amelyek a közösség és végső soron akár Isten ellen is fordíthatják őket, illetve arról, hogyan tudja egy befogadó zsidó közösség mindennek elejét venni. Riskin olyan midrásokat idéz, amelyek tudni vélik, ki volt a félig zsidó, félig egyiptomi istenkáromló anyja és apja. Ezen források szerint az apa az az egyiptomi munkafelügyelő volt, akit Mózes agyonüt pályája elején, azért, hogy megvédje tőle a bántalmazott héber rabszolgát. Ez még sokkal bonyolultabbá és terheltebbé teszi a férfi viszonyát a

zsidó néphez, Riskin szerint a midrás az eset lelki hátterére világít rá. Az édesanya neve Slomit, Dibri lánya szöveg szerint, ez pedig beszélő név, a „béke” és a „beszéd” szóra utal, egy kommentár szerint azért, mert az asszony folyton mindenkinek előre köszönt. Vagyis úgy viselkedett még a zsidó édesanya is, mint aki alárendelt helyzetben van és mindenre kész azért, hogy befogadják. A szöveg elején az áll, hogy a bűnt majd elkövető férfi „kimegy”, egyes értelmezők szerint Izrael táborát hagyja el, Riskin szerint talán dühösen és csalódottan. Ez az érzés, ez a frusztráció vezethet majd az agresszióhoz, a verekedéshez is és ennek folyamányaként a blaszfémiához. A bűnt így is-úgy is elkövette és felelnie kell érte, de osztozik a közösség is a bűnében, mert nem fogadták maguk közé. Ahogy a bűnbakra rá kell tennie a főpapnak a kezét, mielőtt elbocsátja a pusztába, a közösségnek is rá kell tennie a kezét a bűnös fejére, mielőtt megkapja a büntetését, hogy vigye el magával az ő bűnrészességüket is. Az istenkáromló is részben bűnbakká válik, a Tóra jelzi, hogy nem ő az egyedüli felelőse mindannak, ami történt. Vegyesházasságokból származó, a zsidó néphez tartozni kívánó társaink kirekesztése, megbélyegzése nem csak ellenük elkövetett vétek, de könnyen istenkáromlásban is bűnrészessé tehet minket, nagyon súlyos bajok forrásává válhat, ezért vagyunk kötelesek befogadó közösségeket építeni.

HÍREK A VILÁGBÓL

Majdnem egy hónap kellett a németeknek a varsói gettófelkelés felszámolásához. https://mult-kor.hu/majdnem-egy-honap-kellett-a-nemeteknek-a-varsoi-gettofelkeles-felszamolasahoz-20240516
Az új holland kormánykoalíció Jeruzsálemben tervezi áthelyezni a nagykövetséget. https://bzsh.hu/2024/05/16/hollandjeruzsalem-nagykovetseg/
Csendes megemlékezés az embermentő Tóth Potya István tiszteletére. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/megemlekezesek/csendes-megemlekezes-az-embermento-toth-potya-istvan-tiszteletere
A Mi Hazánk politikusa azonnali kérdést tett fel hétfőn a parlamentben, miszerint miért hagyják, hogy az izraeliek is felvásárolják Magyarországot. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/novak-elod-megint-zsidozott
A Centropa kiállítása hét zsidó nő életútján keresztül mutatja be a 20. századi európai zsidó történelmet. https://akibic.hu/2024/05/15/eurpai-zsido-nok-nyomaban/
Gallant – a határozatlanság lényegében döntés, ami rossz lehetőségeket von maga után és aláássa katonai eredményeinket. https://ujkelet.live/2024/05/16/gallant-a-hatarozatlansag-lenyegeben-dontes-ami-rossz-lehetosegeket-von-maga-utan-es-alaassa-katonai-eredmenyeinket/
A védelmi miniszter ellenzi Netanjahu háborús politikáját. https://izraelinfo.com/2024/05/15/egy-pancelos-harcos-meghalt-egy-csataban-a-gazai-ovezet-deli-reszen-jelentes-libanonban-ketten-meghaltak-egy-drontamadasban-hirszuret/
Antiszemita szövegeket írt választási plakátra egy 75 éves budapesti férfi. https://hvg.hu/itthon/20240516_antiszemita-szovegeket-irt-valasztasi-plakatra-egy-75-eves-budapesti-ferfi
Dél-Afrika intézkedéseket kért a Rafah elleni izraeli offenzíva miatt. https://24.hu/kulfold/2024/05/16/gaza-izrael-hamasz-palesztinok-haboru-percrol-percre-2024-05-16/#del-afrika-intezkedeseket-kert-a-rafah-elleni-izraeli-offenziva-miatt
Már húsz brit egyetemen folynak palesztinparti tiltakozások. https://nepszava.hu/3235371_mar-husz-brit-egyetemen-folynak-palesztinparti-tiltakozasok
A fiatal lány mentette meg a raposkai zsidó boltost. https://www.veol.hu/helyi-kozelet/2024/05/a-fiatal-lany-mentette-meg-a-raposkai-zsido-boltost
Izrael vészhelyzeti búzaellátásról állapodott meg Romániával. https://bzsh.hu/2024/05/14/izrael-veszhelyzeti-buzaellatasrol-allapodott-meg-romaniaval/
Az izraeli államfői rezidencia előtt mától 132 sárga póló szimbolizálja a túszoikat. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael/az-izraeli-allamfoi-rezidencia-elott-matol-132-sarga-polo-szimbolizalja-a-tuszokat
A kétkamarás bukaresti parlamentben ünnepi együttes ülést tartottak kedden a Románia és Izrael közötti szolidaritás és barátság napja alkalmából, amelynek bevezetéséről a kisebbségi frakció két tagja – a zsidó kisebbség által jelölt Silviu Vexler és a német kisebbség által delegált Ovidiu Gant – kezdeményezésére áprilisban hoztak törvényt Romániában. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-bukaresti-parlamentben-az-izraellel-valo-szolidaritast-unnepeltek
Herzl cionizmusa vagy zsidó felsőbbrendűség. Yuval Noah Harari szerint ezek közül kell választania a ma 76 éves Izraelnek. https://akibic.hu/2024/05/14/harari-izraelnek-a-jovojet-meghatarozo-kerdesben-kell-dontenie-76-fuggetlensegi-napjan/
A tiltakozások ellenére, a miniszterek előmozdították Gantz elavult sorkatonai törvénytervezetét. https://ujkelet.live/2024/05/16/a-tiltakozasok-ellenere-a-miniszterek-elomozditottak-gantz-elavult-sorkatonai-torvenytervezetet/

Több tucat rakétát indítottak Galileára és a Golánra; Hezbollah: válasz egy Libanon mélyén történt támadásra. <https://izraelinfo.com/2024/05/16/a-biden-kormany-egyik-magas-rangu-tagja-osztjuk-galant-aggodalmat-a-gazai-ovezet-kormanyzasi-tervenek-hianya-miatt-hirszuret/>

Bident és Netanjahu is megbuktathatja a gázai háború. https://hvg.hu/360/20240516_hvg-usa-izrael-hamasz-tulelese-netanjahu-szelsojobb

Házkutatás a Hamász németországi támogatóinál. <https://24.hu/kulfold/2024/05/16/gaza-izrael-hamasz-palesztinok-haboru-percrol-percre-2024-05-16/#hazkutatas-a-hamasz-nemetorszagi-tamogatoinal>

Bécsbe érkezett az intifáda. https://nepszava.hu/3235247_becsbe-erkezett-az-intifada

Pinchas Goldschmidt zsidó vezető kapta a 2024-es Nagy Károly-díjat. <https://www.magyarhirlap.hu/kronika/20240509-pinchas-goldschmidt-zsido-vezeto-kapta-a-2024-es-nagy-karoly-dijat>

Emlékparkot avattak Olaszfán a holokauszt évfordulóján. <https://www.savariaforum.hu/rovat/emlekparkot-avattak-olaszfan-a-holokauszt-evfordulojan>

A levegőben ünnepelte Izrael születésnapját a természetfotós. <https://bzsh.hu/2024/05/14/a-levegoben-unnepelte-izrael-szulesnapjat-a-termeszetfotos/>

A Zsidó Világkongresszus a palesztin államiság megszavazásáról. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kozelet/a-zsido-vilagkongresszus-a-palesztin-allamisag-megszavazasarol>

Interjút adott az Indexnek Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója. Az interjúból az iráni elnök látogatására vonatkozó részeket idézzük. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/orban-balazs-egyert-az-irani-ex-elnok-latogatasamiatt-tiltakozo-zsido-szervezetekkel>

A ZSKF kétnapos konferenciájának célja egy olyan fórum megteremtése, ahol zsidó civilek és egyházi szervezetek szakmai elvárások mentén tudnak egymással átfogó beszélgetést folytatni a közösség jövőképeről. <https://akibic.hu/2024/05/15/de-addig-mi-lesz-konferencia-a-magyarorszagi-zsidóság-jovojerol/>

40 rakétát lőtt ki a Hezbollah Izraelre, elkapták a késelő terroristát. <https://ujkelet.live/2024/05/16/40-raketat-lott-ki-a-hezbollah-izraelre-elkaptak-a-keselo-terroristat/>

A hivatalos ünnepségen fáklagyújtással, a túszerként tüntetők fáklagyújtással emlékeztek a függetlenség napjára Izraelben. <https://izraelinfo.com/2024/05/14/a-hivatalos-unnepsegen-faklyagyujtással-a-tuszokert-tuntetok-faklyaojtással-emlekeztek-a-fuggetlenseg-napjara-izraelben/>

Öt izraeli katona halt meg baráti tűzben. https://hvg.hu/vilag/20240516_izrael-gaza-barati-tuz

Palesztinpárti tüntetők zavarták meg a hétvégi egyetemi diplomaosztást az Egyesült Államokban. https://nepszava.hu/3235217_egyesult-allamok-diplomaosztas-unnepsegek-palesztinparti-tuntetok-megzavaras-lemondas